

BELİRSİZ ALACAK DAVASINDA DAVACI VEKİLİ AVUKATIN HAKSIZ AZLI HALİNDE AVUKATLIK ÜCRETİ: KARAR İNCELEMESİ*

ATTORNEY'S FEE IN CASE OF UNFAIR DISMISSAL FOR THE
PLAINTIFF'S ATTORNEY IN AN UNQUANTIFIED DEBT LAWSUIT:
ANALYSIS OF A JUDGMENT

Tuba BİRİNCİ UZUN**

Özet: Avukatlık sözleşmesi avukatın belli bir hukuki yardımda bulunmayı, bunun karşılığında iş sahibinin ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak ifade edilebilir. Avukatlık sözleşmesinin unsurları; hukuki yardım, ücret ve tarafların anlaşmasıdır. Avukatlık sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir çünkü avukatlık sözleşmesi ile avukat iş sahibinin yararına bir iş görme borcu altına girer; iş sahibi ise avukatın edimine karşılık ücret ödeme borcu altına girer. Avukatlık sözleşmesinde güven duygusu özel bir öneme sahiptir. Güvenin sarsılması halinde taraflardan sözleşmeye devam etmesi beklenemez. İşte bu sebeple kanun koyucu iş sahibine azil, avukata ise istifa hakkı tanımıştır. Haklı bir sebep olmaksızın iş sahibinin avukatı azletmesi halinde haksız azil söz konusu olur. Azil iradesinin haklı bir sebebe dayandığı hususunu ispat yükü iş sahibinin üzerindedir. Avukatın, azlin haksız olduğunu ispat etmesi gerekmez. Aksine azlin haklı bir sebebe dayandığını ileri sürüyorsa bu hususu iş sahibinin ispat etmesi gerekir. Haklı bir sebep olmaksızın azledilen avukat tam ücrette hak kazanır. Avukatlık ücreti, azil anı itibarıyla muaccel olur. Burada bahsi geçen ücret, iş sahibi ile avukat arasında kararlaştırılan akdi vekâlet ücreti ile yargılama gideri olarak mahkeme tarafından takdir edilen karşı vekâlet ücretidir. Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu

* Bu çalışma, 04-06 Temmuz 2022 tarihinde Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi tarafından düzenlenen Uluslararası Akdeniz Hukuk Kongresi 2022’de sunulan “Haksız Azil Halinde Avukatlık Ücreti” başlıklı bildiriden geliştirilerek hazırlanmıştır.

** Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi Medeni Hukuk Anabilim Dalı, tbirinciuzun@akdeniz.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0185-0619, Makalenin Gönderim Tarihi: 09.11.2023, Kabul Tarihi: 09.02.2024

veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı hallerde; değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır (AvK m. 164/4). Haksız azil halinde avukatın ücret alacağı belirlenirken azil tarihindeki harçlandırılmış dava değeri esas alınır. İcra takiplerinde ise müddeabih olarak takip açılış tutarı dikkate alınır. Haksız azil halinde avukatlık ücret hesabının bu şekilde yapılması bazen hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurur. Özellikle belirsiz alacak davası olarak açılan davalarda, dava değerinin artırılmasından önce davacı avukatın haksız azli halinde, geçici talep sonucu üzerinden avukatlık ücretinin belirlenmesi halinde durum böyledir. Kanunun amacı ve işlevi ile kanunda geçen avukatın emeği unsuru dikkate alındığında, avukatlık ücretinin azilden sonra artırılan miktar başka bir deyişle kesin talep sonucu üzerinden hesaplanmasının hakkaniyete uygun düştüğü sonuç ve kanaatine ulaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Avukatlık Sözleşmesi, Haksız Azil, Avukatlık Ücreti, Vekâlet Ücreti, Belirsiz Alacak Davası

Abstract: The attorneyship contract can be defined as a contract in which the attorney undertakes to provide a certain legal service and in return the client undertakes to pay a fee. The elements of the attorneyship contract are legal service, fee and mutual agreement of the parties. The attorneyship contract is a synallagmatic contract. Under the attorneyship contract, an attorney is obliged to perform a job for the benefit of the client and the client is obliged to pay a fee in return for the attorney's performance. In the attorneyship contract the feeling of trust and confidence has a special importance. When trust is lost the parties cannot be expected to continue the contract. Therefore, the client has the right to dismiss and the lawyer has the right to resign. If the client dismisses the attorney without a just cause, there will be unfair dismissal. The party with burden of proof is the client. The client has duty to prove that the attorney has been dismissed due to his/her fault or negligence. The attorney does not have to prove the dismissal is without a just cause. If the client dismisses the attorney without a just cause, the attorney will be entitled to full payment. The attorney's fee becomes due at the moment of dismissal. The fee mentioned here is the contractual attorney's fee agreed between the client and the attorney, and the legal fee assessed by the court as litigation expenses. The minimum attorney's fee tariff will be applied in lawsuits and cases for which an attorney's fee has not been agreed and of which the value cannot be measured in terms of money. An amount from ten to twenty percent of the value of the suit on the date of the dispute over the attorney's fee, depending on the outcome of the suit and the amount of work put in by the attorney, will be adjudged as the attorney's fee by an authority having the power to re-

view objections to fees in lawsuits and cases the value of which can be measured in terms of money, the fee thus determined not being less than the minimum attorney's fee tariff (Attorneyship Law Art. 164 para. 4). In case of unfair dismissal, the value of the claim on the date of dismissal is taken into account while determining the attorney's fee. Determining the attorney's fee using this method in case of unfair dismissal sometimes leads to unfair consequences. It is so when the attorney serves as the plaintiff's attorney in an unquantified debt lawsuit. Considering the purpose and the function of the provision, it is concluded that while determining the attorney's fee taking into account the amount amended after the dismissal is in accordance with equity.

Keywords: Attorneyship Contract, Unfair Dismissal, Attorney's Fee, Remuneration of The Lawyer, Unquantified Debt Lawsuit

GİRİŞ

Avukatlık ücreti ile ilgili uyuşmazlıklar, mahkemelerin özellikle de tüketici mahkemelerinin iş yükünün önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Davaların çoğunda, avukat davacı, iş sahibi ise davalı taraftır. Uyuşmazlıklar genellikle davacı avukatın davalı iş sahibi tarafından azlinin haksız azil niteliğinde olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Uygulamada avukatlık ücretini talep eden davacı avukat genellikle azlin haksız olduğunu, görevini gereği gibi yerine getirdiğini, avukatlık ücretinden yoksun bırakmak için davalı iş sahibinin kendisini azlettiğini ileri sürer. Buna karşılık davalı iş sahibi ise davacı avukatın görevini gereği gibi yerine getirmediğini, azlin haklı azil niteliğinde olduğunu, bu sebeple davacı avukatın davalı iş sahibinden avukatlık ücreti talep edemeyeceğini iddia eder.

Azlin haklı bir sebebe dayanıp dayanmadığı avukatlık ücreti bakımından son derece önemlidir. Çünkü haklı bir sebep olmaksızın azledilen avukat tam ücrete hak kazanır. Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı hallerde, değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık

ücreti olarak belirlenir. Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesine uygulanır (AvK m. 164/4). Haksız azil halinde avukatın ücret alacağı belirlenirken azil tarihindeki harçlandırılmış dava değeri esas alınır. İcra takiplerinde ise müddeabih olarak takip açılış tutarı dikkate alınır.

Haksız azil halinde avukatlık ücret hesabının bu şekilde yapılması bazen hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurur. Özellikle belirsiz alacak davası olarak açılan davalarda, dava değerinin artırılmasından önce davacı avukatın haksız azli halinde, geçici talep sonucu üzerinden avukatlık ücretinin belirlenmesi halinde durum böyledir. Bu çalışmanın amacı da Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 16.12.2019 tarihli ve E. 2016/30638 K. 2019/12632 sayılı kararından¹ hareketle, belirsiz alacak davasında davacı vekili olarak görev yapan avukatın, dava değerinin tam ve kesin olarak belirlenmesinden önce haksız azli halinde avukatlık ücretinin hesaplanması konusunun incelenmesidir. Bu kapsamda, önce ilgili karara konu olan somut olay ve derece kararları özetlenmiş, daha sonra avukatlık sözleşmesinin tanımı, unsurları ve hukuki niteliğine ilişkin açıklamalara yer verilmiştir. Çalışmanın devamında avukatlık sözleşmesinin tek taraflı sona erdirilmesi ile azil ve istifa kavramları ele alınmış, haksız azil kavramı ile haksız azil halinde ücret hesabı üzerinde durulmuştur. Son olarak, belirsiz alacak davası olarak açılan davada davacı vekili olarak görev yapan avukatın, dava değerinin tam ve kesin olarak belirlenmesinden önce haksız azli halinde avukatlık ücreti konusu belirsiz alacak davasının özellikleri ile kanunun amacı yönünden incelenmiş ve ilgili Yargıtay kararı değerlendirilmiştir.

I. OLAYIN ÖZETİ VE MAHKEME KARARLARI

Davacı avukat davalı iş sahibine bir aracın çarptığını, bunun sonucunda davalı iş sahibinin iş göremez hale geldiğini, haklarına kavuşabilmesi için davalı iş sahibi adına sigorta şirketine karşı belirsiz alacak davası açtığını, bu dava devam ederken davalı iş sahibi tarafından haksız olarak azledildiğini, avukatlık ücretinin sözlü olarak belirlendiğini, hükmedilecek tazminatın yüzde yirmi beşi oranında avukatlık ücretinin kararlaştırıldığını, davalı iş sahibinin bu oranı fazla bulduğunu ve kendisini azlettiğini, bu azlin haksız azil niteliğinde olduğunu,

¹ www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023.

masrafların tamamının kendisi tarafından karşılandığını ileri sürmüş ve şimdilik 1.000,00 TL akdi vekâlet ücreti, 1.000,00 TL yasal vekâlet ücreti ve 1.534,20 TL masraf olmak üzere toplam 3.534,20 TL'nin azil tarihinden itibaren işleyecek avans faiz oranı üzerinden tahsiline karar verilmesini talep etmiştir. Davalı iş sahibi ise davanın reddine karar verilmesi gerektiğini ileri sürmüştür.

Yapılan yargılama sonucunda ilk derece mahkemesi tarafından, davanın kısmen kabulü ile 62.543,24 TL'nin dava tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalı iş sahibinden alınarak davacı avukata verilmesine ve fazlaya ilişkin talebin reddine karar verilmiştir. Bu karar hem davacı avukat ve hem de davalı iş sahibi tarafından temyiz edilmiştir.

Yapılan temyiz incelemesi sonucunda Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından, davanın taraflar arasındaki vekâlet ilişkisine dayalı avukatlık ücret alacağına ilişkin olduğu, davacı avukatın haksız olarak azledildiğinin mahkemenin de kabulünde olduğu, böyle bir durumda avukatın tam ücrete hak kazandığı ne var ki davacı avukat tarafından davalı iş sahibi adına ve yararına açılan davada dava değerinin 2.000,00 TL olarak gösterildiği, davacı avukatın azlinden sonra dava değerinin ıslah edildiği, ilk derece mahkemesi tarafından bu hususun göz ardı edilerek ıslah edilen miktar üzerinden hüküm kurulduğu, bunun usul ve yasaya aykırı olduğu belirtilmiş ve bozma kararı verilmiştir.

II. HUKUKİ SORUN

Kanunun açık hükmü ve inceleme konusu kararda somut olaya ilişkin yapılan açıklamalar doğrultusunda, haklı bir sebep olmaksızın azledilen avukatın tam ücrete hak kazandığı noktasında herhangi bir duraksama yoktur. Bu sebeple bu çalışmada bu konu üzerinde durulmamıştır. Asıl mesele, belirsiz alacak davasında davacı vekili avukatın haksız azli halinde tam ücret hesabının neye göre yapılacağıdır. Çünkü belirsiz alacak davasında genellikle o anda tespit edilebilen asgari miktar üzerinden dava açılır, daha sonra alacak miktarı belirli veya belirlenebilir olduğunda davacı tarafından dava değeri artırılır. Avukat, belirsiz alacak davası devam ederken iş sahibi tarafından haksız olarak azledilmiş, azil tarihi itibarıyla dava değeri henüz tam ve kesin olarak belirlenmemiş ve avukatın haksız azlinden sonra iş sahibi

tarafından dava değeri artırılmış olabilir. Bu noktada şöyle bir soru yöneltilebilir: Belirsiz alacak davasında esas dava değeri nedir? Başlangıçta harçlandırılan asgari miktar mıdır yoksa alacak belirli veya belirlenebilir hale geldiğinde artırılan miktar mıdır? O halde hukuki sorun, belirsiz alacak davası olarak açılan davada, davacı vekili avukatın haksız azli halinde tam ücret hesabında, başlangıçta harçlandırılan asgari miktarın mı yoksa alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda davacı tarafından artırılan miktarın mı esas alınacağı noktasında toplanmaktadır.

Bu sorunun bir çözüme kavuşabilmesi için öncelikle avukatlık sözleşmesinin tanımı, unsurları ve hukuki niteliği ile avukatlık sözleşmesinin azil ve istifa yoluyla tek taraflı olarak sona erdirilmesi hususları üzerinde durulmalı, sonra da avukatın haksız azli halinde muaccel hale gelen tam ücretin kapsamı ile hukuki niteliği ve işlevi incelenmelidir. Son olarak, belirsiz alacak davasının özellikleri de dikkate alınarak bir sonuca varılmalıdır.

III. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

A. Avukatlık Sözleşmesinin Tanımı, Unsurları ve Hukuki Niteliği

1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nda avukatlık sözleşmesi tanımlanmamıştır. Ancak bu kanunun 163. maddesinin birinci fıkrasında, *"Avukatlık sözleşmesi serbestçe düzenlenir. Avukatlık sözleşmesinin belli bir hukukî yardımı ve meblâğı yahut değeri kapsaması gerekir. Yazılı olmayan anlaşmalar, genel hükümlere göre ispatlanır. Yasaya aykırı olmayan şartla bağlı sözleşmeler geçerlidir"* denmektedir. Buna göre avukatlık sözleşmesi avukatın belli bir hukuki yardımda bulunmayı, bunun karşılığında iş sahibinin ücret ödemeyi üstlendiği sözleşme olarak ifade edilebilir.²

Avukatlık sözleşmesinin unsurları; hukuki yardım, ücret ve tarafların anlaşmasıdır.³ Avukatlık sözleşmesi ile avukat iş sahibinin ya-

² Özcan Günergök, Avukatlık Sözleşmesi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003, s. 31; Songül Karateke, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2006, s. 7; Ferhat Cimbar, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019, s. 26.

³ Günergök, s. 32 vd.; Cimbar, s. 26 vd.; K. Emre Gökyayla, Avukatlık Sözleşmesinin

rarına bir iş görme borcu altına girer, iş sahibi ise avukatın edimine karşılık ücret ödeme borcu altına girer.⁴ Buna göre avukatlık sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.⁵ Çünkü tarafların edimleri tam bir değişim ilişkisi içindedir.⁶

Avukatlık sözleşmesinin hukuki niteliği tartışmalıdır. Bir görüşe göre,⁷ avukatlık sözleşmesi vekâlet sözleşmesinin özel bir türüdür. Başka bir görüşe göre,⁸ avukatlık sözleşmesi *sui generis* bir sözleşmedir.

4667 sayılı Avukatlık Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunu'nun Genel Gereğesinde "...Bir başka düzenleme de avukatın sunduğu hukuki yardımın yapılması ve işlevi konusundadır. Bu hizmet, artık Borçlar Yasasındaki klasik vekâlet akdinin sınırlarını aşmıştır. Mimarlık sözleşmesi ve benzeri sözleşmelerde olduğu gibi, tamamen, "*sui generis*" (kendine özgü) karakterde ve bütünüyle yeni olan bir avukatlık sözleşmesi türü ihdas edilmiştir" ifadesine yer verilmiştir. Kanun koyucu tarafından avukatlık sözleşmesinin *sui generis* bir sözleşme olarak nitelendirildiği görülmektedir. Avukat ile iş sahibi arasında ortaya çıkan uyuşmazlığın çözümünde çoğu zaman Avukatlık Kanunu ile Meslek Kuralları'nın yetersiz kaldığı belirtilmekte ve bu durumun avukatlık sözleşmesinin *sui generis* yapısından kaynaklandığı ileri sürülmektedir.⁹

Elbette avukatlık sözleşmesi, Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen vekâlet sözleşmesi ile büyük oranda örtüşür.¹⁰ Ancak avukatlık sözleşmesi bazı yönleriyle de vekâlet sözleşmesinden ayrılır. Her şeyden önce avukatlık sözleşmesinin bir tarafında daima bir avukat

Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007, s. 18; Murat Aydın, Avukatlık Ücreti, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006, s. 27 vd.

⁴ Gökyayla, s. 15; Cimbar, s. 28; Karateke, s. 32.

⁵ Meral Sungurtekin Özkan, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 2. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir 1999, s. 147; Günergök, s. 128; Gökyayla, s. 17; Cimbar, s. 45; Karateke, s. 31.

⁶ Gökyayla, s. 17; Cimbar, s. 45-46; Karateke, s. 31.

⁷ Günergök, s. 31; Raziye Aksu, "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2016, S. 27, s. 882 vd.

⁸ Sungurtekin Özkan, s. 151 vd.; Haluk Burcuoğlu, "Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti ile İlgili Önemli Bazı Sorunlar", *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2003, S. 49, s. 49; Cimbar, s. 49 vd.; Karateke, s. 50-51.

⁹ Burcuoğlu, s. 50; Cimbar, s. 50.

¹⁰ Burcuoğlu, s. 49.

bulunur. Hatta bu noktada avukatın tekel hakkından bahsedilebilir.¹¹ Oysa vekâlet sözleşmesi bakımından böyle bir durum söz konusu değildir. Bunun dışında avukatlık sözleşmesi kural olarak tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir.¹² Çünkü avukatlık sözleşmesi ile avukat belli bir hukuki yardımda bulunma, iş sahibi de bunun karşılığında ücret ödeme borcu altına girer. Aksi açıkça kararlaştırılmadıkça avukatlık sözleşmesi ivazlı bir sözleşmedir.¹³ Hatta avukatlık asgarî ücret tarifesi altında vekâlet ücreti dahi kararlaştırılmaz (AvK m. 164/4). Avukatın ücretsiz olarak hukuki yardımda bulunması ise istisnai bir durumdur. Ücretsiz dava alınması halinde, durumun baro yönetim kuruluna bildirilmesi gerekir (AvK m. 164/4). Ancak vekâlet sözleşmesi bakımından durum böyle değildir; bedel, vekâlet sözleşmesinin zorunlu unsuru olmayıp, ücretsiz vekâlet sözleşmesi yapılabilir. Bütün bunlar dikkate alındığında her ne kadar Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenen vekâlet sözleşmesi ile büyük oranda örtüşse de avukatlık sözleşmesinin *sui generis* bir sözleşme olduğu söylenebilir.

Sui generis bir sözleşme olması dolayısıyla avukat ile iş sahibi arasında bir uyuşmazlık ortaya çıkması halinde, taraflar arasındaki avukatlık sözleşmesine öncelikle Avukatlık Kanunu hükümleri uygulanır; Avukatlık Kanunu'nda hüküm bulunmayan hallerde ise uygun düştüğü ölçüde Türk Borçlar Kanunu'nun başta vekâlet sözleşmesine ilişkin hükümleri olmak üzere eser ve hizmet sözleşmesine ilişkin hükümleri de uygulanabilir.¹⁴

B. Avukatlık Sözleşmesinin Tek Taraflı Sona Erdirilmesi: Azil ve İstifa

Avukatlık sözleşmesinde güven duygusu özel bir öneme sahiptir; taraflar birbirine güvenmek ister, özellikle de iş sahibi, avukata güven duymak ister; iş sahibi hem avukatın kişiliğine hem de onun mesleki bilgisine ve yeteneklerine güven duyma ihtiyacı içindedir.¹⁵ Her ne ka-

¹¹ Karateke, s. 9; Cimbar, s. 52.

¹² Günergök, s. 128; Gökyayla, s. 17; Cimbar, s. 45; Karateke, s. 31.

¹³ Karateke, s. 32; Cimbar, s. 51.

¹⁴ Burcuoğlu, s. 49.

¹⁵ Gökyayla, s. 20; Karateke, s. 37.

dar avukatlık sözleşmesinde güven, iş sahibinin avukata güven duygusu şeklinde ortaya çıksa da avukat da azil hakkının iş sahibi tarafından haklı bir sebep olmaksızın kullanılmayacağına güvenmek ister.¹⁶

Bir Yargıtay Hukuk Genel Kurulu kararında¹⁷ diğer iş görme borcu doğuran sözleşmelere oranla vekâlet sözleşmesinin çok daha sıkı bir şekilde karşılıklı güvene dayalı olduğu; taraflar arasında vekâlet sözleşmesinin bulunduğu hallerde karşılıklı güven unsurunun sözleşmenin kurulması aşamasında mevcut olduğunun kabulü gerektiği çünkü vekâlet sözleşmesinin kurulabilmesi için tarafların birbirine güvenmesi gerektiği; taraflar arasındaki vekâlet sözleşmesinin, karşılıklı güven unsurunun sözleşmenin kurulması aşamasında mevcut olduğunun bir göstergesi olduğu; vekâlet sözleşmesinin niteliği gereğince karşılıklı güven unsurunun sözleşmenin devamı boyunca varlığını koruması gerektiği; sözleşmenin kurulması aşamasında var olan güvenin sözleşme süresi içinde gerçekleşen olgular sebebiyle bir taraf yönünden haklı olarak zedelenmesi veya ortadan kalkması halinde, güven duygusu zedelenen tarafın sözleşmeyi her zaman sona erdirebileceği ve kanun hükümlerinin de bu yönde olduğu belirtilerek avukatlık sözleşmesinde güven unsurunun önemine vurgu yapılmaktadır.

Avukatlık sözleşmesinde güven duygusu özel bir öneme sahip olduğundan, güvenin sarsılması halinde taraflardan birlikte çalışmaya devam etmesi beklenemez. Güven duygusunun sarsılması avukatlık sözleşmesinde tek taraflı sona erdirmeye bakımından haklı sebep kabul edilir.¹⁸ Taraflardan birinin diğerine duyduğu güvenin sarsılması halinde, güven duygusu zedelenen taraf sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirebilir. İşte bu sebeple kanun koyucu güven duygusunun zedelenmesi halinde iş sahibine azil, avukata ise istifa hakkı tanımıştır.¹⁹

¹⁶ Gökyayla, s. 22.

¹⁷ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 18.09.2013 tarihli ve E. 2013/13-74 K. 2013/1367 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

¹⁸ Gökyayla, s. 74; Cimbar, s. 223.

¹⁹ Sungurtekin Özkan, s. 211; Günergök, s. 198; Gökyayla, s. 24; Karateke, 37; Cimbar, s. 206.

C. Haksız Azil

1. Genel Olarak

Haklı bir sebep olmaksızın iş sahibinin avukatı azletmesi halinde haksız azil söz konusu olur. Karateke'ye göre,²⁰ *"Avukatın haksız azli, avukatın kusur veya ihmaline dayanmayan tamamen iş sahibinin takdirinde olan nedenlerden kaynaklanan ya da iş sahibinin keyfi nedenleri ile gerçekleştirilen azildir"*.

Azil, bozucu yenilik doğuran tek taraflı bir irade beyanıdır.²¹ Azil, kural olarak herhangi bir şekle tâbi değildir.²² Yazılı olabileceği gibi sözlü de olabilir. Mutlaka açıkça azil ifadesinin kullanılmasına da gerek yoktur. İş sahibinin avukatı azli, zımnî (örtülü) olabileceği gibi bu çerçevede buna işaret eden, bu yönde kanaat oluşturan davranışlarla da olabilir.²³ Önemli olan, sona erdirmeye iradesinin yeterince dışsallaşması ve anlaşılabilmesidir.²⁴ İş sahibinin avukattan duruşmaya girmemesini istemesi yerine göre zımnî azil olarak değerlendirilebilir.²⁵ Bunun yanı sıra iş sahibinin avukattan icra takibine itiraz etmemesini veya ıslah işlemine karşı dilekçe vermemesini ya da keşfe iştirak etmemesini istemesi halinde de somut olayın koşullarına göre zımnî azlin söz konusu olabileceği belirtilmektedir.²⁶ Uyarılara rağmen masrafların ödenmemesi de haksız azil olarak kabul edilmektedir.²⁷

Yukarıda da belirtildiği üzere, avukatlık sözleşmesi tam iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Avukatlık sözleşmesi ile avukat iş sahibinin yararına bir iş görme borcu altına girer; iş sahibi ise avukatın edimine karşılık ücret ödeme borcu altına girer.²⁸ Ancak iş sahibinin borcu bundan ibaret değildir. Üstlendiği işi yapabilmesi için avukata vekâletname vermesi ve gerekli belgeleri avukata teslim etmesi, bunun

²⁰ Karateke, s. 130.

²¹ Karateke, s. 37; Günergök, s. 198.

²² Gökyayla, s. 48; Karateke, s. 37.

²³ Haluk Tandoğan, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 622; Gökyayla, s. 49; Cimbar, s. 214.

²⁴ Özer Seliçi, Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976, s. 115.

²⁵ Karateke, s. 130; Cimbar, s. 214.

²⁶ Cimbar, s. 214.

²⁷ Aydın, s. 101; Cimbar, s. 214.

²⁸ Gökyayla, s. 15; Cimbar, s. 28.

dışında avukatın görevini yapabilmesi için diğer hususları da yerine getirmesi iş sahibinin sorumluluklarındandır. Avukata vekâletname vermemesi veya gerekli belgeleri avukata teslim etmemesi haklı bir sebep olmaksızın iş sahibinin avukatın kendisine sunacağı hukuki yardımı kabul etmemesi ve ifaya katılmaktan kaçınması olarak değerlendirilmektedir.²⁹ Böyle bir durumda ifaya katılma külfetine aykırı hareket ederek, avukatın borcunu ifa etmesine engel olan iş sahibinin avukatı haksız olarak azlettiği söylenebilir.³⁰ Bir görüşe göre,³¹ böyle bir durumda avukatı azletmiş gibi iş sahibi avukata karşı sorumlu olur ve iş sahibinin avukata ücret ödeme yükümlülüğü gündeme gelir.

2. İspat Yükü

Azil iradesinin haklı bir sebebe dayandığı hususunu ispat yükü iş sahibinin üzerindedir. Buna göre avukatın, azlin haksız olduğunu ispat etmesi gerekmez. Aksine azlin haklı bir sebebe dayandığını ileri sürüyorsa bu hususu iş sahibinin ispat etmesi gerekir. Esasen bu durum Türk Medeni Kanunu'nun ispat yüküne ilişkin 6. maddesi ile Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 190. maddesinin birinci fıkrasının bir gereğidir.³² Yargıtay içtihatları da bu yöndedir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından 2014 yılında verilen bir kararda,³³ "... Azlin haklı olduğuna ilişkin davalı savunması dosya kapsamı itibariyle yasal delillerle ispat edilememiştir. Hal böyle olunca mahkemece azlin haklı sebebe dayanmadığı ve davacı avukatın verdiği hizmet nedeniyle Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesine göre ücret talep edebileceği

²⁹ Cimbar, s. 242.

³⁰ Aydın, s. 101.

³¹ Cimbar, s. 90.

³² Bir davada ispat yükü davacı üzerinde olabileceği gibi davalı üzerinde de olabilir. Özel bir düzenleme bulunmadıkça ispat yükü, iddia edilen vakıya bağlanan hukuki sonuçtan yararlanan tarafa aittir. Bkz. Baki Kuru, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2019, s. 235-236. Burada ispat edilmesi gereken husus ise avukatın azlinin haklı bir sebebe dayandığı vakıasıdır. Bkz. Gediz Kocabaş, "Avukatlık Sözleşmesinin Haksız Azil Yoluyla Sona Ermesinin Avukatlık Ücretine Etkisi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2009, C. 15, S. 1-2, s. 287.

³³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 14.04.2014 tarihli ve E.2013/31659 K.2014/11499 sayılı kararı (Haşim Mısır, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücret (Soru-Cevap), 1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2020, s. 375).

gözetilerek bu yönde yapılacak inceleme sonucuna uygun karar verilmesi gerekirken yazılı şekilde delillerin takdirinde hataya düşülerek davanın reddine dair hüküm tesisi usul ve yasaya aykırı olup, bozmayı gerektirir ...” denmektedir.

Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından 2015 yılında verilen bir kararda,³⁴ “... azil işleminin haklı nedene dayandığının kanıtlanması halinde müvekkil avukata vekâlet ücreti ödemekle yükümlü değildir...” ifadesi yer almaktadır. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından yine 2015 yılında verilmiş olan başka bir karar da aynı yöndedir.³⁵ Buna göre azlin haklı sebebe dayandığının iş sahibi tarafından ispat edilemediği hallerde, haksız azil hükümlerine göre avukatlık ücreti takdir edilmelidir.

3. Hüküm ve Sonuçları

a. Avukatın Tam Ücrete Hak Kazanması

Haksız azil durumunda Avukatlık Kanunu’nun 174. maddesinin ikinci fıkrası uygulanır. İlgili hükümde, “Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir” denmektedir. Buna göre haklı bir sebep olmaksızın azledilen avukat tam ücrete hak kazanır³⁶ ve avukatlık ücreti, azil anı itibariyle muaccel olur.³⁷

Avukatlık Kanunu’nun “Avukatlık Ücreti” kenar başlıklı 164. maddesi uyarınca avukatın iki çeşit ücret alacağı bulunur. Bunlar, avukat ile iş sahibi arasındaki sözleşme ilişkisinden doğan avukatlık ücreti ile yargılama sonunda haklı çıkan taraf yararına tarife hükümlerine göre hükmedilen ve yargılama gideri niteliğinde olan avukatlık ücretidir. Her iki ücretin kaynağı farklı olup, uygulamada ve yargı kararlarında bunlardan ilkinde sözleşmeden doğduğu için akdi vekâlet ücreti, ikincisine ise kaynağını kanundan aldığı ve yargılama sonunda dava ya da takibin karşı tarafından tahsiline ka-

³⁴ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 01.07.2015 tarihli ve E. 2014/32872 K. 2015/22749 sayılı kararı (Mısır, s. 309).

³⁵ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 15.12.2015 tarihli ve E. 2015/37608 K. 2015/36791 sayılı kararı (Mısır, s. 329 vd).

³⁶ Gökyayla, s. 95; Cimbar, s. 217-218.

³⁷ Cimbar, s. 213. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 05.11.2015 tarihli ve E. 2014/31549 K. 2015/32037 sayılı kararı (Mısır, s. 68); Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 01.12.2015 tarihli ve E. 2014/40470 K. 2015/34951 sayılı kararı (Mısır, s. 421).

rar verildiği için yasal vekâlet ücreti ya da karşı taraf vekâlet ücreti denmektedir.³⁸

Haksız azil halinde uygulanan Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrasında bahsi geçen ücret de iş sahibi ile avukat arasında kararlaştırılan akdi vekâlet ücreti ile yargılama gideri olarak mahkeme tarafından takdir edilen yasal (karşı taraf) vekâlet ücretidir.³⁹ Haklı sebeple istifa eden avukat bakımından da aynı esas geçerlidir.⁴⁰ Haklı azil halinde ise ancak azil tarihi itibarıyla sonuçlanıp tamamlanmış işlerden dolayı avukatlık ücreti talep edilebilir; azil tarihi itibarıyla henüz tamamlanmamış işler nedeniyle avukatlık ücretine hak kazanılamaz.⁴¹

Haksız azil halinde tamamlanmamış işler bakımından avukatın yargılama gideri olarak mahkeme tarafından takdir edilen yasal (karşı taraf) vekâlet ücretini iş sahibinden talep edip edemeyeceği hususu tartışmalı bir konuydu.⁴² Ancak yakın tarihli Yargıtay kararlarından bu tartışmanın sona erdiği, tamamlanmamış, kesinleşmemiş işler bakımından da avukatın yargılama gideri olarak mahkeme tarafından takdir edilen yasal (karşı taraf) vekâlet ücretini talep edebileceği anlaşılmaktadır. Örneğin Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2019 yılında ver-

³⁸ Ramazan Arslan/Ejder Yılmaz/Sema Taşpınar Ayvaz/Emel Hanağası, Medenî Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023, s. 758; Murat Atalı/İbrahim Ermenek/Ersin Erdoğan, Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, Ankara 2022, s. 687; Süha Tanrıver, Medenî Usul Hukuku Cilt I, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 1190-1191; Abdurrahim Karşlı, Medenî Muhakeme Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020, s. 726-727. Bir görüşe göre, yargılama giderlerinden olan yasal (karşı taraf) vekâlet ücretinin avukata ait olacağına ilişkin hüküm (AvK m. 164/5), hem genel ilkelere hem de Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na aykırıdır. Yargılama giderlerinden olan yasal (karşı taraf) vekâlet ücretinin, diğer yargılama giderleri gibi davada lehine karar verilen tarafa ait olması gerekir. Bkz. Hakan Pekcanitez/Oğuz Atalay/Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 10. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 565-566. Aynı yönde bkz. Ali Cem Budak/ Varol Karaaslan, Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021, s. 357, N. 9.

³⁹ Cimbar, s. 216; Karateke, s. 130-131; Gökyayla, s. 94-95.

⁴⁰ Gökyayla, s. 94; Cimbar, s. 226-227; Karateke, s. 131-132.

⁴¹ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 09.07.2015 tarihli ve E. 2014/32164 K. 2015/23709 sayılı kararı (Mısır, s.260-261, 466); Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 09.02.2017 tarihli ve E. 2015/34132 K. 2017/1559 sayılı kararı (Mısır, s. 246-247).

⁴² Bu konu hakkındaki tartışma için bkz. Sungurtekin Özkan, s. 215; Günergök, s. 150; Aydın, s. 102-103.

miş olduğu bir kararda⁴³ avukatın haksız azli halinde, artık işe devam etme olanağı mevcut olmadığından, azil tarihi itibarıyla muaccel olan vekâlet ücreti alacağını talep edebileceği, tahsil edilmemiş olsa dahi karşı vekâlet ücretine hak kazanacağı ifade edilmiştir. Yine Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 2020 yılında vermiş olduğu başka bir kararda⁴⁴ dosya hangi aşamada olursa olsun haksız azil halinde kesinleşmemiş işlerden de karşı vekâlet ücreti istenebileceği belirtilmiştir. Nihayet Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından 2021 yılında verilmiş olan bir kararda⁴⁵ da "...avukatın kusur ve ihmeline dayalı olmaksızın yapılan haksız azil sonucunda, avukatın vekâlet ücretinin tamamı, dava lehe sonuçlanıp kesinleşmiş gibi, muaccel hâle gelir. Bu vekâlet ücreti akdi ve yasal (karşı taraf) vekâlet ücretinin toplamından oluşmaktadır... karşı taraf vekâlet ücretinin haksız azil ile birlikte muaccel olduğunun kabulü gerekir" denmektedir.

Bir görüşe göre,⁴⁶ haksız azil durumunda avukata ödenen ücret, kanundan doğan bir ceza koşuludur ve kural olarak indirilemez. Bu husus, Yargıtay 4. Hukuk Dairesi tarafından 1971 yılında verilmiş olan bir kararda⁴⁷ açıkça belirtilmiştir. İlgili kararda, "3499 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 132. maddesi hükmünce avukata iş parasının tamamının verilmesi için avukatın azli veya azil edilmese bile işin bir başka avukata verilmesi gerektiği koşullanmıştır. Bu iki halden birinin gerçekleşmesinde, yasanın öngördüğü ceza koşulu, afakî iyiniyet kurallarına aykırılık sınırları aşılmamak kaydıyla uygulanır ve ceza koşulundan indirme yapılamaz" denmektedir. Bunun dışında Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 2008 yılında vermiş olduğu bir kararda⁴⁸ da 1136 sayılı Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin kanundan doğan ceza koşulu olduğu açıkça ifade edilmiştir. Ceza koşulu, borçlunun alacaklıya karşı mevcut bir borcu hiç veya gereği

⁴³ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 11.12.2019 tarihli ve E. 2016/22516 K. 2019/12393 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

⁴⁴ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 08.06.2020 tarihli ve E. 2017/1621 K. 2020/4347 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

⁴⁵ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 09.02.2021 tarihli ve E. 2017/634 K. 2021/59 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

⁴⁶ Feridun Müderrisoğlu, Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar, 1. Baskı, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974, s. 139; Salter Uçar, Avukatın Hak ve Ödevleri, Kazancı Yayınları, İstanbul 1998, s. 96.

⁴⁷ Yargıtay 4. Hukuk Dairesi'nin 04.08.1971 tarihli ve 51/1919 sayılı kararı (Tandoğan, s. 625, dn. 74).

⁴⁸ Yargıtay 3. Hukuk Dairesi'nin 27.05.2008 tarihli ve E. 2008/6473 K. 2008/9508 sayılı kararı (Mısır, s. 104-105).

gibi ifa etmemesi halinde ödemeyi üstlendiği ekonomik değeri olan bir edimdir.⁴⁹ Ceza koşulunun en önemli işlevi, borçluyu ifaya zorlamak, böylece alacaklı ile borçlu arasında söz konusu olan asıl borcun ifasını teminat altına almaktır.⁵⁰ Ceza koşulu, borçlu üzerinde psikolojik baskı oluşturarak borçluyu ifaya zorlar. Çünkü Türk Borçlar Kanunu'nun 180. maddesinin birinci fıkrası uyarınca alacaklı hiçbir zarara uğramamış olsa bile, cezanın ifası gerekir. Özellikle ceza miktarının yüksek olması halinde, borçlu asıl borcu hiç veya gereği gibi yerine getirmemesi halinde daha ağır bir yükümlülükle karşılaşacağı için asıl borcu ifa etmeye çalışır.

Başka bir görüşe göre,⁵¹ Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası, tam tazminat karşılığı iş sahibine avukatlık sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdirmeye imkânı tanır. Bu görüşe göre iş sahibi tam ücret ödeyerek avukatlık sözleşmesini tek taraflı olarak sona erdirebilir. Burada ücret, müspet zararı başka bir deyişle ifa menfaatini karşılar.⁵²

Başka bir görüşe göre,⁵³ haksız azil halinde muaccel hale gelen tam ücret alacağının ceza koşulu ya da tazminat olarak nitelendirilmesi uygun değildir; bu nitelendirme bazı riskleri de beraberinde getirmektedir; bazı hallerde avukatın ücret alacağı öncelikli alacaklardandır; tazminat veya ceza koşulu nitelendirmesi avukatın ücret alacağını öncelikle olmaktan çıkarabilir.

Kanaatimizce haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücret, kanundan doğan götürü tazminat niteliğindedir.⁵⁴ Götürü tazminatın hukuki dayanağı, kanuni bir düzenleme de olabilir. Gerçekten de yürürlükte bulunan bazı kanunlarda, meydana gelmesi muhtemel

⁴⁹ Kenan Tunçomağ, Türk Hukukunda Cezai Şart, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1963, s. 6; Köksal Kocaağa, Ceza Koşulu (Sözleşme Cezası), 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2018, s. 22-23.

⁵⁰ Tunçomağ, s. 49; Kocaağa, s. 33.

⁵¹ Günergök, s. 150; Kocabaş, 287.

⁵² Tandoğan, s. 633; Sungurtekin Özkan, s. 211; Günergök, s. 151; Gökyayla, s. 117.

⁵³ Aydın, s. 101; Burcu Deniz Özdemir, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020, s. 60. Cimbar'a göre de avukatlık ücretinin, tazminat veya ceza koşulu kavramlarıyla açıklanmasına gerek yoktur (s. 219).

⁵⁴ Sungurtekin Özkan tarafından da haksız azil halinde avukata ödenen tam ücretin götürü tazminat niteliğinde olduğu belirtilmiştir (s. 212).

zararlara ilişkin ödenmesi gereken tazminat miktarları hakkında birtakım hükümler söz konusudur.⁵⁵ Hukuki dayanağını kanuni bir düzenlemeden alan sözleşmesel götürü tazminattan farklı olarak, taraflar arasında ayrıca bir anlaşma olmaksızın geçerlidir. Bu tür götürü tazminat, ilgili kanuni düzenlemenin uygulama alanına giren bütün taraflar bakımından uygulanır.⁵⁶

Temerrüt faizi, kanundan doğan götürü tazminatın güzel bir örneğidir. Temerrüt faizinin hukuki dayanağı kanun olduğu için, temerrüt faizinin talep edilebilmesi bakımından taraflarca ayrıca temerrüt faizinin kararlaştırılması aranmaz.⁵⁷ Temerrüt faizi, bir yandan alacaklının parasını borçlunun elinde bulundurması nedeniyle kullanıp değerlendirme imkânından yoksun kalmasından doğan zararın giderilmesi, diğer yandan da karşılıksız kredi sağlayan, sebepsiz zenginleşen borçlunun bu zenginleşmeyi iade etmesi fikrine dayanır.⁵⁸ Gerçekten, borçlu parayı mütemerrit olmayıp vaktinde ödemiş olsaydı, alacaklı bunu kullanır ve bu suretle ya faiz gibi bir ekonomik menfaat elde eder ya da ihtiyaç duyduğu parayı sağlamak için ödemek zorunda kaldığı faizi ödemez, bundan tasarruf ederdi. İşte borçlunun temerrüdü, alacaklıyı bu gibi menfaatlerden yoksun bırakmak suretiyle onun zarara uğramasına sebep olur. Öte yandan, borçlu da borçlanılan parayı vaktinde ödemeyerek, faiz ödeyerek sağlayacağı krediyi karşılıksız temin etmiş olur. Bu noktada kanun koyucu, temerrüt faizini kabul etmek suretiyle bozulan menfaat dengesini yeniden kurmak, alacaklının bir miktar parayı kullanamamaktan doğan zararını karşılamak, borçlunun da borca aykırı gecikmeye dayalı olarak elde ettiği menfaati alacaklıya iade etmek istemiştir.⁵⁹ Kanun koyucu para borçlarında temerrüt faizi

⁵⁵ Birinci Uzun, Tuba: Götürü Tazminat, Ankara 2015, s. 204.

⁵⁶ Birinci Uzun, s. 204.

⁵⁷ Fikret Eren, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019, s. 1233; Ahmet Kılıçoğlu, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014, s. 706; Kemal Oğuzman/Turgut Öz, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, 10. Baskı, İstanbul 2012, s. 494; Rona Serozan, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Üçüncü Cilt), 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014, s. 224.

⁵⁸ Mahmut T. Birsal/Murat Sevi, "3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Madde 4/A Hükümünün Uygulama Alanı", *DEÜHFD*, C. 11, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan Özel Sayısı, 2009, s. 1033; Eren, s. 1233.

⁵⁹ Eren, s. 1233; Kılıçoğlu, s. 706.

yönünden aksi ispat edilemez (çürütülemez) bir karineden hareket etmektedir. Buna göre, borçlunun temerrüdü, alacaklıya zarar vermiştir ve bunun ispatına gerek yoktur. Böylece temerrüt faizi, aksinin ispatına izin verilmeyen zarar karinesine dayalı, alacaklı lehine konulmuş bir tazminattır.⁶⁰

Kanaatimizce Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrasında, *"Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir"* derken kanun koyucu, benzer bir amaçla hareket etmiştir. Gerçekten de avukatın haksız azli üzerine taraflar arasındaki menfaat dengesi bozulur; avukatın emek ve mesaisi boşa gider ancak azilden önce avukat tarafından yapılan işlemler azilden sonra da geçerli olmaya devam ettiğinden, avukat tarafından harcanan emek ve mesaiden örneğin avukat tarafından hazırlanan başarılı bir dilekçeden, beyandan, ihtarnameden, savunmadan iş sahibi yararlanmaya devam eder. İşte burada da tıpkı temerrüt faizinde olduğu gibi aksi ispat edilemez bir karine mevcuttur. Haksız azil avukatın zararınadır ve bunun ispatına da gerek yoktur. Buradan hareketle, haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücretin aksi ispat edilemeyen zarar karinesine dayalı, avukat lehine konulmuş kandan doğan bir götürü tazminat olduğu söylenebilir. Bu tazminat, haksız yere azledilen avukatın müspet zararını karşılamaya yöneliktir.⁶¹ Bu noktada, *"Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir"* hükmünü öngören Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası, eser sözleşmesinin sona ermesinde tazminat karşılığı feshi düzenleyen TBK md. 484 hükmüne benzetilebilir. Çünkü Türk Borçlar Kanunu'nun 484. maddesinde *"İş sahibi, eserin tamamlanmasından önce yapılmış olan kısmın karşılığını ödemek ve yüklenicinin bütün zararlarını gidermek koşuluyla sözleşmeyi feshedebilir"* denmektedir.

Görüşümüz, tam ücretin iş sahibi üzerinde bir baskı oluşturacağı ve azli engelleyeceği iddiasıyla eleştirilebilir. Ancak bu noktada önemle belirtmek gerekir ki götürü tazminatın söz konusu olduğu hallerde dolaylı da olsa, borçlu üzerinde bir çeşit baskı meydana gelir.⁶² Götürü tazminat, borçlunun sözleşmeden doğan yükümlülüklerini gereği gibi

⁶⁰ Birsal/Sevi, s. 1034; Eren, s. 1233; Oğuzman/Öz, s. 494; Serozan, s. 224.

⁶¹ Tandoğan, s. 633.

⁶² Konu hakkında detaylı açıklamalar için bkz. Birinci Uzun Tuba, Götürü Tazminat, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2015, s. 146-147.

ifa etmesi hususunda borçluyu motive eder;⁶³ borçlunun sözleşmeye uygun davranmasını sağlar.⁶⁴ Bazı yazarlara göre,⁶⁵ götürü tazminat borçlu bakımından ikincil bir baskı aracıdır. Gerçekten de borçlu bakımından, somutlaşmış bir götürü tazminat edimi, soyut bir kanuni düzenlemeye göre daha güçlü bir psikolojik etkiye sahiptir.⁶⁶ Ancak unutulmamalıdır ki götürü tazminatın temel amacı, ceza koşulundan farklı olarak, borçlu üzerinde baskı kurmak değil; sözleşmenin ihlâl edilmesi nedeniyle alacaklının malvarlığında rızası dışında meydana gelen eksilmenin giderilmesi, alacaklının malvarlığının iyileştirilmesidir.⁶⁷ Sonuç itibariyle, borçluyu baskı altında tutarak ifaya zorlamak, ceza koşulunun temel amaçlarındandır. Ceza koşulu bakımından son derece önemli olan baskı unsuru, götürü tazminat bakımından ancak dolaylı olarak, başka bir deyişle bir yan etki olarak ortaya çıkar.⁶⁸ Kanaatimizce, avukatın haksız azli halinde uygulama alanı bulan Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrasının amacı da iş sahibini baskı altında tutarak ifaya zorlamak değil, haksız azil halinde avukatın uğrayacağı zararı gidermektir. Kaldı ki ne avukat ne de iş sahibi sözleşmeyi devam ettirmeye zorlanabilir. Aksine kanun koyucu taraflara sözleşmeyi tek taraflı olarak sona erdirmeye imkânı vermiş ve iş sahibine azil, avukata ise istifa hakkı tanımıştır.⁶⁹ Kanaatimizce, iş sahibi üzerinde dolaylı da olsa bir çeşit baskı yaratması, haksız azil halinde muaccel hale gelen tam ücretin ceza koşulu olarak nitelendirilebilmesi için yeterli değildir.

⁶³ Theres Oertli, Der vertraglich pauschalisierte Schadenersatz: unter Berücksichtigung der Abgrenzung zur Konventionalstrafe, Luzern 2004, N. 84; Berk Kapancı, "Götürü Tazminat Anlaşması ve Bunun Ceza Koşulundan Ayırt Edilmesi", Prof. Dr. Mustafa Dural'a Armağan, İstanbul 2013, s. 666; Birinci Uzun, s. 147.

⁶⁴ Kapancı, s. 666.

⁶⁵ Oertli, N. 83.

⁶⁶ Oertli, N. 84; Kapancı, s. 666; Detlev Fischer, Vertragsstrafe und vertragliche Schadensersatzpauschalierung, Eine rechtsvergleichende Darstellung der neueren deutschen und französischen Rechtsentwicklung, Diss. Freiburg im Breisgau, Frankfurt am Main 1981, s. 170; Mehmet Erdem, "Tazminatın Götürü Olarak Belirlenmesi", Gazi Üniversitesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009), Ankara 2009, s. 102.

⁶⁷ Oertli, N. 82.

⁶⁸ Birinci Uzun, s. 147-148.

⁶⁹ Günergök, s. 150; 198; Gökyayla, s. 24.

Son olarak, bir görüşe göre,⁷⁰ tam ücretin haksız azil sebebiyle avukatın uğradığı zararı karşılamaması halinde, avukat tam ücreti aşan zararının giderilmesini de talep edebilir. Bu görüşe göre, ilgili düzenleme tazminatı sınırlayıcı nitelikte değildir. Gerçekten de Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrasından, avukatın tam ücreti aşan zararını talep edemeyeceğine ilişkin bir sonuca ulaşılabilmesi mümkün değildir. Şu durumda, haksız azil halinde muaccel hale gelen tam ücretin, asgari götürü tazminat niteliğinde olduğu söylenebilir.⁷¹ Çünkü asgari götürü tazminat, tazminat borçlusunun ödemek zorunda olduğu meblağı, aşağı doğru sınırlandırır;⁷² tazminat alacaklısı ise, meydana gelen zararın götürü tazminat miktarından daha fazla olduğunu ispat ederek, götürü tazminat miktarını aşan zararının giderilmesini talep edebilir.⁷³ Haksız azil, avukatın kişilik değerlerine saldırı niteliği de taşıyabilir. Böyle bir durum söz konusu ise elbette haksız azil sebebiyle manevi tazminat da talep edilebilir.⁷⁴

Sonuç olarak, haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücretin hukuki niteliği bakımından farklı görüşler mevcuttur. Bir görüşe göre⁷⁵ haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücret, kanundan doğan ceza koşulu niteliğindedir. Başka bir görüşe göre⁷⁶ haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücret, müspet zararı gidermeye yönelik bir tazminattır. Başka bir görüşe göre⁷⁷ haksız azil halinde muaccel hale gelen tam ücret alacağının ceza koşulu ya da tazminat olarak nitelendirilmesi uygun değildir. Kanaatimizce, haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücret, temerrüt faizi gibi aksi ispat edilemeyen zarar karinesine dayalı, avukat lehine konulmuş kanundan doğan asgari götürü tazminattır ve bu tazminat, haksız yere azledilen avukatın müspet zararını karşılamaya yöneliktir.

b. Ücret Hesabı

Taraflar arasında yazılı avukatlık ücret sözleşmesi bulunabilir ve akdi vekâlet ücreti taraflarca sözleşmede kararlaştırılmış olabilir. Bu

⁷⁰ Sungurtekin Özkan, s. 214.

⁷¹ Detaylı bilgi için bkz. Birinci Uzun, s. 115 vd.

⁷² Oertli, N. 65.

⁷³ Oertli, N. 65; Kapancı, s. 670-671.

⁷⁴ Sungurtekin Özkan, s. 214; Uçar, s. 97; Gökyayla, s. 119; Cimbar, s. 222.

⁷⁵ Müderrisoğlu, s. 139; Uçar, s. 96.

⁷⁶ Günergök, s. 150; Kocabaş, s. 287.

⁷⁷ Aydın, s. 101; Cimbar, s. 219, Özdemir, s. 60.

durumda haksız azil halinde avukat sözleşmeyle kararlaştırılan akdi vekâlet ücretine hak kazanır.

Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı hallerde; değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir. Buradaki alt sınır, avukatlık asgari ücret tarifesinde belirtilen maktu miktardır.⁷⁸ Değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır (AvK m. 164/4).

Yargıtay’a göre avukatlık ücret hesabı yapılırken azil tarihi itibarıyla dava değeri dikkate alınır. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi tarafından 2019 yılında verilen bir kararda⁷⁹ davacı avukatın ücret alacağı belirlenirken azil tarihindeki dava değeri esas alınarak avukatlık ücretinin belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Azil tarihi itibarıyla dava değeri ise Yargıtay Hukuk Genel Kurulu tarafından⁸⁰ da belirtildiği üzere, azil tarihi itibarıyla davada harcı yatırılan değer başka bir deyişle harçlandırılmış dava değeridir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’na göre, nasıl ki yargılama giderlerinden olan ve davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilen karşı taraf vekâlet ücreti harcın yatırıldığı değer üzerinden belirlenmekte ise Avukatlık Kanunu’nun 164. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen ve

⁷⁸ Salih Akgül, “Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti”, *Ankara Barosu Dergisi*, 2018, S. 4, s. 346.

⁷⁹ Yargıtay 13. Hukuk Dairesinin 14.10.2019 tarihli ve E. 2019/2364 K. 2019/9890 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

⁸⁰ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 25.03.2021 tarihli ve E. 2018/(13) 3-940 K. 2021/350 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023). Ayrıca bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi’nin 28.09.2015 tarihli ve E. 2014/33666 K. 2015/27495 sayılı kararı (Mısır, s. 368). Bu kararda, davanın değerinin, davanın devamı sırasında ve azil tarihinden önce alacak miktarının ıslah yoluyla artırılmış olması halinde, harçlandırılmış ıslah değeri üzerinden avukatlık ücretinin hesaplanması gerektiği belirtilmiştir.

yüzde on ile yüzde yirmi arasında takdir edilen akdi vekâlet ücretinin de davanın müddeabihi başka bir deyişle davada harcın yatırıldığı değer üzerinden hesaplanması gerekir. İcra takiplerinde ise müddeabih olarak takip açılış tutarı dikkate alınır.⁸¹ Yargılama giderlerinden olan karşı vekâlet ücreti ise azil tarihi itibarıyla geçerli olan avukatlık asgari ücret tarifesine göre hesaplanır.⁸²

D. Belirsiz Alacak Davasında Davacı Vekili Olarak Görev Yapan Avukatın Haksız Azli Halinde Tam Ücret Hesabında Esas Alınacak Dava Değeri

1. Genel Olarak Belirsiz Alacak Davası

1086 sayılı mülga Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu'nda belirsiz alacak davasını düzenleyen herhangi bir hüküm yoktur; belirsiz alacak davası ilk defa 2011 yılında yürürlüğe giren 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda düzenlenmiştir.⁸³ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesinde, *"Davanın açıldığı tarihte alacağın miktarını yahut değerini tam ve kesin olarak belirleyebilmesinin kendisinden beklenemeyeceği veya bunun imkânsız olduğu hâllerde, alacaklı, hukuki ilişkiyi ve asgari bir miktar ya da değeri belirtmek suretiyle belirsiz alacak davası açabilir. Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, hâkim tarafından tahkikat sona ermeden verilecek iki haftalık kesin süre içinde davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın talebini tam ve kesin olarak belirleyebilir"* denmektedir.

Belirsiz alacak davası açılabilmesi için dava konusu alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenemiyor olması gere-

⁸¹ Erhan Egemen/Ahmet Can Aşık, Uygulamada Avukatlık Ücreti, Uygulamadan Örnekler, Bilirkişi Raporları, Yargıtay Kararları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021, s. 153, s. 215.

⁸² Akgül, s. 359. Ayrıca bkz. Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 28.11.2013 tarihli ve E. 2013/15124 K. 2013/29427 sayılı kararı (Mısır, s. 365).

⁸³ Karslı, s. 327; Kuru, s. 152; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 330; Ejder Yılmaz, "Uygulamada Amacına Ulaşamayan Belirsiz Alacak Davasına İlişkin Hüküm Yürürlükten Kaldırılmalıdır", YÜHFD, C. XVIII, 2021/2, s. 696; İnci Karamercan, "Yargıtay İçtihatları Işığında İş Yargılamasında Belirsiz Alacak Davası", DEÜHFD, 2017, Prof. Dr. Şeref Ertaş'a Armağan Özel Sayısı, C. 19, s. 2510.

kir.⁸⁴ Bunun dışında belirsiz alacak davası açılabilmesi için her davada olduğu gibi davacının bu davayı açmakta hukuki yararı bulunmalıdır.⁸⁵ Ayrıca belirsiz alacak davasında davacı, dava dilekçesinde hem hukuki ilişkiyi somut olarak ortaya koymak hem de davasını dayandırdığı bütün olguları göstermek ve bunlara ilişkin delilleri de bildirmek zorundadır. Çünkü bu davada belirsiz olan talep sonucu değildir.⁸⁶ Belirsiz alacak davası açarken her ne kadar davacı, dava konusu alacağın miktarını veya değerini tam olarak gösteremiyor olsa da belirleyebildiği, hesaplayabildiği oranda asgari bir miktarı dava değeri olarak dava dilekçesinde göstermek zorundadır.⁸⁷

Belirsiz alacak davası, kısmî davadan farklıdır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 109. maddesinin birinci fıkrasında, "*Talep konusunun niteliği itibarıyla bölünebilir olduğu durumlarda, sadece bir kısmı da dava yoluyla ileri sürülebilir*" denmektedir. Buna göre, kısmî dava davacının bölünebilir nitelikteki alacak hakkının tamamını değil yalnızca bir kısmını talep ederek açtığı davadır.⁸⁸ Oysa belirsiz alacak davası, tam dava niteliğindedir. Çünkü belirsiz alacak davasıyla davacı, alacağının bir kısmını değil aslında tamamını talep etmektedir. Ne var ki davayı açtığı anda davacı alacağının miktarını veya değerini tam ve kesin olarak belirleyememektedir.⁸⁹

⁸⁴ Pekcanitez, Belirsiz Alacak Davası (HMK m. 107), Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011, s. 38 vd.; Cemil Simil, Belirsiz Alacak Davası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013, s. 209 vd.; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 227; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 304; Kuru, s. 152; Karşlı, s. 334; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 332; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 26; Yılmaz, s. 701; Karamercan, s. 2512.

⁸⁵ Budak/Karaaslan, s. 161, N. 33; Yılmaz, s. 697; Karamercan, s. 2513.

⁸⁶ Pekcanitez, s. 49; Simil, s. 239-240; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 229; Karşlı, s. 334; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 333; Yılmaz, s. 697; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 983; Karamercan, s. 2515.

⁸⁷ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 228; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 304; Karşlı, s. 334; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 333; Yılmaz, s. 697; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 984; Karamercan, s. 2514.

⁸⁸ Cenk Akil, Kısmî Dava, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 63; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 223; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 342; Budak/Karaaslan, s. 156, N. 19; Kuru, s. 150; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 301; Tanrıver, s. 630.

⁸⁹ Simil, s. 347; Pekcanitez, s. 59; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 1002; Budak/Karaaslan, s. 159, N. 27; Tanrıver, s. 651. Kuru'ya göre ise belirsiz alacak davası, belirsiz alacaklar için açılabilen kısmî davadır (s. 152).

Belirsiz alacak davası açıldığında, zamanaşımı yalnızca dava dilekçesinde gösterilen asgari miktar başka bir deyişle geçici talep sonucu yönünden değil, henüz tam ve kesin olarak belirlenebilir olmasa da alacağın tamamı yönünden kesilir.⁹⁰ Kısmî dava söz konusu olduğunda ise zamanaşımı yalnızca talep edilen kısım yönünden kesilir, talep edilmeyen kısım yönünden zamanaşımı işlemeye devam eder.⁹¹

Belirsiz alacak davasında, her ne kadar asgari bir miktar üzerinden dava açılmış olsa da yalnızca geçici talep sonucu olarak gösterilen asgari miktar için değil, alacağın tamamı için borçlu daha önce temerrüde düşürülmemişse davanın açıldığı tarihten itibaren faize hükmedilir.⁹² Buna karşılık kısmî davada, yalnızca talep edilen kısım yönünden dava tarihinden itibaren faiz işler, davacı ıslah yoluyla talep sonucunu artırırsa bu kısım için borçlu daha önce temerrüde düşürülmemişse faiz ıslah tarihinden itibaren işlemeye başlar.⁹³

Son olarak, davadan feragat, sulh gibi davayı sona erdiren taraf usul işlemleri de yalnızca dava dilekçesinde gösterilen asgari miktar yani geçici talep sonucu yönünden değil, henüz tam ve kesin olarak belirlenebilir olmasa da aksi belirtilmedikçe kural olarak alacak hakkının tamamı yönünden hüküm ve sonuç doğurur.⁹⁴ Görüldüğü üzere, belirsiz alacak davası kısmî davadan farklıdır.

⁹⁰ Pekcanitez, s. 60; Simil, s. 354-355; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 230; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 305; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 332; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 27; Tanrıver, s. 650. Kuru'ya göre ise belirsiz alacak davası açıldığında yalnızca dava dilekçesinde gösterilen ve harcı ödenen miktar yönünden zamanaşımı kesilir (s. 151, dn. 14).

⁹¹ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 224-225; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 25; Kuru, s. 151; Yılmaz, s. 703; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 1002; Tanrıver, s. 635; Karamercan, s. 2516, 2522.

⁹² Simil, s. 115, 346-347; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 230; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 306; Tanrıver, s. 651; Karamercan, s. 2517.

⁹³ Simil, s. 115, 346-347; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 225; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 332; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 25; Tanrıver, s. 635; Karamercan, s. 2523.

⁹⁴ Pekcanitez, s. 61 vd.; Simil, s. 316, 318; Tanrıver, s. 652-653; Karamercan, s. 2517. Buna karşılık geçici talep sonucunun kesin talep sonucuna dönüşmesinden önce davanın kabulü halinde, bu kabul yalnızca geçici talep sonucu yönünden hüküm ve sonuç doğurur. Detaylı bilgi için bkz. Pekcanitez, s. 62; Simil, 308-309; Tanrıver, s. 653.

2. Belirsiz Alacak Davasında Dava Değeri

Yukarıda da ifade edildiği üzere, belirsiz alacak davası açılabilmesi için dava konusu alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenemiyor olması gerekir.⁹⁵ Belirsiz alacak davası açarken her ne kadar davacı, dava konusu alacağın miktarını veya değerini tam olarak gösteremiyor olsa da belirleyebildiği, hesaplayabildiği oranda asgari bir miktarı dava değeri olarak dava dilekçesinde göstermek zorundadır.⁹⁶

Belirsiz alacak davası açarken davacı tarafından dava dilekçesinde gösterilen asgari miktara *geçici talep sonucu* denir.⁹⁷ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, *"Karşı tarafın verdiği bilgi veya tahkikat sonucu alacağın miktarı veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesinin mümkün olduğu anda davacı, iddianın genişletilmesi yasağına tabi olmaksızın davanın başında belirtmiş olduğu talebini artırabilir"*. Buna göre, belirsiz alacak davasında, o anda tespit edilebilen asgari miktar üzerinden dava açılır, daha sonra alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda davacı tarafından dava değeri artırılır. O halde belirsiz alacak davası olarak açılan bir davada, alacak belirli hale geldikten sonra dava değeri değişir. Alacak belirli hale geldikten sonra davacı harcı tamamlayıp dava değerini artırmazsa hâkim, geçici talep sonucuna göre karar verir.⁹⁸

3. Belirsiz Alacak Davasında Haksız Azil Halinde Avukatlık Ücreti Hesabı

İnceleme konusu Yargıtay kararında⁹⁹ davanın taraflar arasındaki vekâlet ilişkisine dayalı avukatlık ücret alacağına ilişkin olduğu, da-

⁹⁵ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 227; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 304; Karşlı, s. 334; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 332; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 26; Yılmaz, s. 701; Karamercan, s. 2512.

⁹⁶ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 228; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 304; Karşlı, s. 334; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 333; Yılmaz, s. 697; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 984; Karamercan, s. 2514.

⁹⁷ Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 228; Tanrıver, s. 644; Karamercan, s. 2515.

⁹⁸ Pekcanitez, s. 48; Simil, s. 291; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 228; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 305; Karşlı, s. 334; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 26; Tanrıver, s. 647.

⁹⁹ Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 16.12.2019 tarihli ve E. 2016/30638 K. 2019/12632 sayılı kararı (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

vacı avukatın haksız olarak azledildiğinin mahkemenin de kabulünde olduğu, böyle bir durumda avukatın tam ücrete hak kazandığı ne var ki davacı avukat tarafından davalı iş sahibi adına ve yararına açılan davada dava değerinin 2.000,00 TL olarak gösterildiği, davacı avukatın azlinden sonra dava değerinin ıslah edildiği, ilk derece mahkemesi tarafından bu hususun göz ardı edilerek ıslah edilen miktar üzerinden hüküm kurulduğu, bunun usul ve yasaya aykırı olduğu belirtilmiş ve bozma kararı verilmiştir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, ilgili karara konu somut olayda haklı bir sebep olmaksızın azledilen avukatın tam ücrete hak kazandığı noktasında herhangi bir duraksama yoktur. Bu sebeple biz de bu çalışmada konunun bu yönü üzerinde durmuyoruz. Tam ücret, akdi vekâlet ücreti ile karşı vekâlet ücretinin toplamıdır. Taraflar arasında yazılı avukatlık ücret sözleşmesi varsa haksız azil halinde avukat sözleşmeyle kararlaştırılan akdi vekâlet ücretine hak kazanır. Sözleşme yoksa akdi vekâlet ücreti dava değeri üzerinden hesaplanır. Yasal vekâlet ücreti de yine dava değeri üzerinden tarifye göre belirlenir. Yargıtay'a göre haksız azil halinde hesaplamalar azil tarihi itibarıyla harçlandırılmış dava değeri üzerinden yapılır. Mevcut durum genel hatlarıyla böyledir. Ancak yukarıda da açıklandığı üzere, belirsiz alacak davası olarak açılan bir davada, yargılama devam ederken dava değeri değişir. Gerçekten de belirsiz alacak davasında, o anda tespit edilebilen asgari miktar üzerinden dava açılır, daha sonra alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda davacı tarafından dava değeri artırılır.¹⁰⁰

Bu noktada şöyle bir soru yöneltilebilir: Belirsiz alacak davasında esas dava değeri nedir? Başlangıçta harçlandırılan asgari miktar mıdır yoksa alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda davacı tarafından artırılan miktar mıdır? Şüphesiz bu sorunun cevabı, belirsiz alacak davası devam ederken haksız olarak azledilen davacı vekili avukat yönünden muaccel hale gelen tam ücretin hesabı bakımından oldukça önemlidir. Avukat, belirsiz alacak davası devam ederken iş sahibi tarafından haksız olarak

¹⁰⁰ Pekcanitez, s. 48; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 228; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 305; Karşlı, s. 334; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 26; Tanrıver, s. 647.

azledilmiş, azil tarihi itibarıyla dava değeri henüz tam ve kesin olarak belirlenmemiş ve avukatın haksız azlinden sonra iş sahibi tarafından dava değeri artırılmış olabilir. Şu durumda üzerinde durulması gereken husus, belirsiz alacak davası olarak açılan davada, davacı avukatın haksız azli halinde tam ücret hesabında, başlangıçta harçlandırılan asgari miktarın mı yoksa alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda artırılan miktarın mı esas alınması gerektiğidir.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, belirsiz alacak davası kısmî davadan farklıdır. Kısmî dava davacının bölünebilir nitelikteki alacak hakkının tamamını değil yalnızca bir kısmını talep ederek açtığı davadır.¹⁰¹ O halde bölünebilir bir edimin bir kısmının talep konusu haline getirilerek kısmî dava açılmasının alacaklı yönünden bir tercih olduğu söylenebilir. Gerçekten de kısmî davada, alacağın miktarının tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olabilir ancak alacaklı, yine de alacağını tam olarak ispatlayamaması ihtimalini de dikkate alarak muhtemel yargılama giderlerinden kaçınmak amacıyla kısmî dava açma yoluna gidebilir.¹⁰² Oysa belirsiz alacak davasıyla davacı, alacağının bir kısmını değil aslında tamamını talep etmektedir.¹⁰³ Bu nedenle belirsiz alacak davası, tam dava niteliğindedir. Yalnızca davayı açtığı anda davacı alacağının miktarını veya değerini tam ve kesin olarak belirleyememektedir.¹⁰⁴ Belirsiz alacak davası açıldığında, zamanaşımı yalnızca dava dilekçesinde gösterilen geçici talep sonucu yönünden değil, henüz tam ve kesin olarak belirlenebilir olmasa da alacağın tamamı yönünden kesilir.¹⁰⁵ Faiz bakımından da benzer bir durum söz konusudur. Belirsiz alacak davasında, dava açarken gös-

¹⁰¹ Cenk Akil, Kısmî Dava, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2013, s. 63; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 223; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 342; Budak/Karaaslan, s. 156, N. 19; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 301; Tanrıver, s. 630.

¹⁰² Hakan Pekcanitez, "Belirsiz Alacak Davası", *DEÜHFD*, 2009, C. 11, Prof. Dr. Bilge Umar'a Armağan Özel Sayısı, 2009, s. 533. Yargılama gideri rizikosu yönünden farklı görüşler için bkz. Simil, s. 101, dn. 334.

¹⁰³ Simil, s. 347 vd.; Pekcanitez, s. 59; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 1002; Budak/Karaaslan, s. 159, N. 27; Tanrıver, s. 651.

¹⁰⁴ Simil, s. 347 vd.; Pekcanitez, s. 59; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 1002; Budak/Karaaslan, s. 159, N. 27; Tanrıver, s. 651.

¹⁰⁵ Pekcanitez, s. 60; Simil, s. 354-355; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 230; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 305; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 332; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 27; Tanrıver, s. 650.

terilen asgari miktar için değil, alacağın tamamı için davanın açıldığı tarihten itibaren faize hükmedilir;¹⁰⁶ davadan feragat, sulh gibi davayı sona erdiren taraf usul işlemleri de yalnızca dava dilekçesinde gösterilen asgari miktar yani geçici talep sonucu yönünden değil, alacak hakkının tamamı yönünden hüküm ve sonuç doğurur.¹⁰⁷

Belirsiz alacak davasının tam dava niteliğinde olduğu ve belirsiz alacak davası açıldığında ortaya çıkan hukuki sonuçlar gözetildiğinde, belirsiz alacak davası yönünden esas dava değerinin dava açılırken o anda davacı tarafından tespit edilebilen ve başlangıçta harçlandırılan asgari miktar yani geçici talep sonucu olmadığı, alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, davacı tarafından talep edilen tam ve kesin miktar başka bir deyişle kesin talep sonucu olduğu kanaatine ulaşılmaktadır.

Konunun, kanunun amacı daha açık bir ifadeyle haksız azil halinde muaccel hale gelen tam ücretin işlevi bakımından da ele alınması gerekir. Yukarıda da ifade edildiği üzere, haksız azil durumunda muaccel hale gelen tam ücret, kanundan doğan asgari götürü tazminat niteliğindedir.¹⁰⁸ Bu tazminat, haksız yere azledilen avukatın müspet zararını başka bir deyişle ifa menfaatini karşılamaya yöneliktir.¹⁰⁹ Önemle belirtmek gerekir ki belirsiz alacak davası olarak açılan davada, davacı vekili avukatın haksız azli halinde tam ücret hesabı yapılırken başlangıçta harçlandırılan asgari miktarın başka bir deyişle geçici talep sonucunun esas alınması halinde bu amacın gerçekleştiğinden bahsedilemez. Tam tersine, belirsiz alacak davasında haksız olarak azledilen davacı vekili avukatın ifa menfaatinin karşılanabilmesi için kesin talep sonucunun esas alınması gerekir. Çünkü haksız azil halinde avukatın işe devam etmesi bizzat iş sahibi tarafından engellenmiştir. Aksi takdirde haksız azil halinde uygulama alanı bulan Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası işlevini yitirir ve belirsiz alacak davası bakımından davacı vekili avukatın haksız azli teşvik edilmiş olur.

¹⁰⁶ Simil, s. 115, 346-347; Pekcanıtez/Atalay/Özekes, s. 230; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 306; Tanrıver, s. 651; Karamercan, s. 2517.

¹⁰⁷ Pekcanıtez, s. 61 vd.; Simil, s. 316, 318; Tanrıver, s. 652-653; Karamercan, s. 2517.

¹⁰⁸ Sungurtekin Özkan tarafından da haksız azil halinde avukata ödenen tam ücretin götürü tazminat niteliğinde olduğu belirtilmiştir (s. 212).

¹⁰⁹ Tandoğan, s. 633.

Bu noktada avukatlık ücretini düzenleyen hükme bir kez daha bakılmalıdır. Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrasında, "...değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir" denmektedir. Buna göre, akdi vekâlet ücretine ilişkin bir sözleşme bulunmaması halinde bu ücret dava değeri üzerinden belirlenir. Ancak önemle belirtmek gerekir ki tek ölçüt bu değildir. Hükümde de açıkça ifade edildiği üzere, ücret belirlenirken avukatın emeği de dikkate alınmalıdır. Oysa kararda, konuya tamamen bir matematik problemi gibi yaklaşıldığı, avukat tarafından üstlenilen hukuki yardımın özellikleri ile avukatın emeği dikkate alınmaksızın yalnızca harçlandırılmış dava değeri üzerinden hüküm kurulduğu görülmektedir.¹¹⁰ Bu durumda, avukatın davayı açtıktan bir gün sonra azledilmesiyle bir yıl sonra azledilmesi arasında ücret yönünden bir fark yoktur. Haklı azil halinde dahi avukata emek ve mesaisine karşılık gelen adil bir ücretin ödenmesi gerektiği yönünde Yargıtay kararları mevcuttur.¹¹¹ Kaldı ki burada avukatın haksız azli söz konusudur. Yargıtay'ın konuya yaklaşımının tamamen yanlış olduğunu söyleyemeyiz. Ancak

¹¹⁰ Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesinin ikinci fıkrası 22.07.2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanun'la değiştirilmiş ve üçüncü fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. Yapılan kanun değişikliğinden sonra da Yargıtay'ın konuya bir matematik problemi gibi yaklaşmaya devam ettiği, davanın niteliğini gözetmeden, belirsiz alacak davası ile kısmi dava arasında herhangi bir ayırım yapmadan haksız azil halinde yalnızca azil tarihi itibarıyla harçlandırılmış dava değeri üzerinden avukatlık ücreti hesabı yaptığı görülmektedir. Örneğin Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 25.03.2021 tarihli ve E. 2018/ (13) 3-940 K. 2021/350 sayılı kararında, davanın türü dikkate alınmaksızın ve belirsiz alacak davası yönünden herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın, yine genel geçer bir şekilde, azil tarihi itibarıyla dava değerinin, azil tarihi itibarıyla davada harcı yatırılan değer başka bir deyişle harçlandırılmış dava değeri olduğu belirtilmiştir. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'na göre, nasıl ki yargılama giderlerinden olan ve davada haksız çıkan taraf aleyhine hükmedilen karşı taraf vekâlet ücreti harcın yatırıldığı değer üzerinden belirlenmekte ise Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrasında düzenlenen ve yüzde on ile yüzde yirmi arasında takdir edilen akdi vekâlet ücretinin de davanın müddeabih başka bir deyişle davada harcın yatırıldığı değer üzerinden hesaplanması gerekir (www.legalbank.net, erişim tarihi: 14.10.2023).

¹¹¹ Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 23.09.1987 tarihli ve 3-186/657 sayılı kararı (Sungurtekin Özkan, s. 213, dn. 187).

kanunda açıkça yazmasına rağmen avukatın emeği göz ardı edilerek, yalnızca harçlandırılmış dava değeri üzerinden avukatlık ücret hesabı yapılması, özellikle belirsiz alacak davasında davacı vekili olarak görev yapan avukatın haksız azli halinde muaccel hale gelen tam ücretin hesaplanmasında hukuka aykırı sonuçlar doğurur. Şöyle ki belirsiz alacak davalarında, bilirkişi incelemesinin tamamlanmasıyla alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilir hale gelmesi üzerine, iş sahibinin dava değerini artırarak kesin talep sonucunu ileri sürmesinden önce avukatını ücret ödememek amacıyla azletmesi uygulamada sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. İşte böyle bir durumda, geçici talep sonucu üzerinden avukatlık ücretinin hesaplanması halinde, avukatını haksız olarak azleden iş sahibi kendi kusurundan yararlanmış hatta yargı eliyle ödüllendirilmiş olur.

Bunların dışında, avukatın haksız azli üzerine taraflar arasındaki menfaat dengesinin bozulduğu, avukatın emek ve mesaisinin boşa gittiği ancak azilden önce avukat tarafından yapılan işlemlerin azilden sonra da geçerli olmaya devam ettiği dikkate alınmalıdır. Azil işlemi ileriye etkili olup, avukat tarafından harcanan emek ve mesaiden örneğin avukat tarafından hazırlanan başarılı bir dilekçeden, beyandan, ihtarnameden, savunmadan iş sahibi yararlanmaya devam eder. Azil anına kadar avukat tarafından yapılan işlemlerin ekonomik bir değerinin olduğu da göz önünde bulundurulması gereken hususlardandır.

Yukarıda da ifade edildiği üzere, belirsiz alacak davası açarken davacı dava dilekçesinde hem hukuki ilişkiyi somut olarak ortaya koymak hem de davasını dayandırdığı bütün olguları göstermek ve bunlara ilişkin delilleri de bildirmek zorundadır.¹¹² Bunun dışında, belirsiz alacak davası açıldığında, zamanaşımı alacağın tamamı yönünden kesilir.¹¹³ Ayrıca belirsiz alacak davasında, alacağın tamamı için davanın açıldığı tarihten itibaren faize hükmedilir.¹¹⁴ O halde belirsiz

¹¹² Pekcanitez, s. 49; Simil, s. 237 vd.; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 229; Karlı, s. 334; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 333; Yılmaz, s. 697; Aslan/Akyol Aslan/Kiraz, s. 983; Karamercan, s. 2515.

¹¹³ Pekcanitez, s. 60; Simil, s. 354-355; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 230; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 305; Atalı/Ermenek/Erdoğan, s. 332; Budak/Karaaslan, s. 158, N. 27; Tanrıver, s. 650.

¹¹⁴ Simil, s. 115, 346-347; Pekcanitez/Atalay/Özekes, s. 230; Arslan/Yılmaz/Taşpınar Ayvaz/Hanağası, s. 306; Tanrıver, s. 651; Karamercan, s. 2517.

alacak davası açan avukat; üstlendiği hukuki yardım yönünden gerekli araştırmayı yapmış, taraflar arasındaki hukuki ilişkiyi somut olarak ortaya koymuş, davasını dayandırdığı olguları ve bunlara ilişkin delilleri mahkemeye bildirmiş, alacağın tamamı yönünden zamanaşımını kesmiş ve yine alacağın tamamı yönünden dava tarihi itibarıyla faizin işlemeye başlamasını sağlamış demektir. İşte belirsiz alacak davasında haksız azilden sonra iş sahibi bu hukuki sonuçlardan yararlanmaya devam eder.

Avukat tarafından üstlenilen hukuki yardımın belirsiz alacak davasında davacı vekilliği olduğu ve dava değerinin artırılmasından önce avukatın haksız olarak azledildiği hallerde, avukatlık ücretinin azil tarihi itibarıyla harçlandırılmış asgari miktarın başka bir deyişle geçici talep sonucunun üzerinden değil, azilden sonra artırılan miktar yani kesin talep sonucu üzerinden hesaplanması gerekir. Esasen bu durum, çok basit bir şekilde kanunun gereğini yerine getirmektir. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesi ve Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası ile Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrası bir arada değerlendirildiğinde bu sonuca ulaşılmaktadır. Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nun 107. maddesi uyarınca, belirsiz alacak davası yönünden esas dava değeri, kesin talep sonucudur. Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca haksız azil halinde avukat tam ücrete hak kazanır. Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca, avukatlık ücreti dava değeri üzerinden hesaplanır. O halde, belirsiz alacak davasında davacı vekili avukatın haksız azli halinde tam ücret hesabı kesin talep sonucu üzerinden yapılmalıdır.

SONUÇ

Haklı bir sebep olmaksızın iş sahibinin avukatı azletmesi halinde haksız azil söz konusu olur. Haksız azil durumunda Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası uygulanır. Bu düzenlemede, "Avukatın azli halinde ücretin tamamı verilir" denmektedir. Burada bahsi geçen ücret, iş sahibi ile avukat arasında kararlaştırılan akdi vekâlet ücreti ile yargılama gideri olarak mahkeme tarafından takdir edilen karşı vekâlet ücretidir. Buna göre haklı bir sebep olmaksızın azledilen avukat tam ücrete hak kazanır. Avukatlık ücreti azil anı itibarıyla muaccel olur.

Taraflar arasında yazılı avukatlık ücret sözleşmesi bulunabilir ve akdi vekâlet ücreti taraflarca sözleşmede kararlaştırılmış olabilir. Bu durumda, haksız azil halinde avukat sözleşmeyle kararlaştırılan akdi vekâlet ücretine hak kazanır. Avukatlık ücretinin kararlaştırılmamış olduğu veya taraflar arasında yazılı ücret sözleşmesinin bulunmadığı yahut ücret sözleşmesinin belirgin olmadığı veya tartışmalı olduğu veya ücret sözleşmesinin ücrete ilişkin hükmünün geçersiz sayıldığı hallerde ise Avukatlık Kanunu'nun 164. maddesinin 4. fıkrası uygulanır. Buna göre değeri para ile ölçülebilen dava ve işlerde asgari ücret tarifelerinin altında olmamak koşuluyla ücret itirazlarını incelemeye yetkili merci tarafından davanın kazanılan bölümü için avukatın emeğine göre ilâmın kesinleştiği tarihteki müddeabihin değerinin yüzde onu ile yüzde yirmisi arasındaki bir miktar avukatlık ücreti olarak belirlenir; değeri para ile ölçülemeyen dava ve işlerde ise avukatlık asgari ücret tarifesi uygulanır. Yargıtay'a göre bu noktada, azil tarihi itibarıyla dava değeri esas alınır. Azil tarihi itibarıyla dava değeri ise azil tarihi itibarıyla davada harcı yatırılan değer başka bir deyişle harçlandırılmış dava değeridir. İcra takiplerinde ise müddeabih olarak takip açılış tutarı dikkate alınır. Yargılama giderlerinden olan karşı vekâlet ücreti ise azil tarihi itibarıyla geçerli olan avukatlık asgari ücret tarifesine göre hesaplanır.

Avukatın azlinden sonra dava değeri değişmiş olabilir. Böyle bir durumda Yargıtay'a göre yine azil tarihi itibarıyla dava değeri esas alınır, azilden sonra artırılan miktar üzerinden avukatlık ücreti belirlenemez. Haksız azil halinde avukatlık ücret hesabının bu şekilde yapılması hakkaniyete aykırı sonuçlar doğurabilir. Belirsiz alacak davası olarak açılan davalarda durum böyledir.

Belirsiz alacak davası açılabilmesi için dava konusu alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenemiyor olması gerekir. Belirsiz alacak davasında her ne kadar davacı, dava konusu alacağın miktarını veya değerini dava dilekçesinde tam olarak göstermiyor olsa da davacı belirsiz alacak davası açarken belirleyebildiği, hesaplayabildiği oranda asgari bir miktarı dava değeri olarak dava dilekçesinde göstermek zorundadır. Buna geçici talep sonucu da denmektedir. Asgari bir miktar üzerinden açılmış olsa da belirsiz alacak davası tam dava niteliğindedir ve kısmi davadan farklı olarak belirsiz alacak davasıyla davacı, alacağının bir kısmını değil aslında tamamını

talep etmektedir. Bu nedenle belirsiz alacak davası açıldığında, kısmî davadan farklı olarak zamanaşımı yalnızca dava dilekçesinde gösterilen geçici talep sonucu yönünden değil, alacağın tamamı yönünden kesilir. Bunun dışında belirsiz alacak davasında, alacağın tamamı için davanın açıldığı tarihten itibaren faize hükmedilir.

Belirsiz alacak davasında, o anda tespit edilebilen asgari miktar üzerinden dava açılır, daha sonra alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda davacı tarafından dava değeri artırılır. O halde belirsiz alacak davası yönünden esas dava değeri; dava açılırken o anda davacı tarafından tespit edilebilen ve başlangıçta harçlandırılan asgari miktar değildir, alacağın miktarının veya değerinin tam ve kesin olarak belirlenebilmesi mümkün olduğunda, davacı tarafından talep edilen tam ve kesin miktardır.

Avukatın haksız azlinde muaccel hale gelen tam ücret hukuki niteliği itibariyle kanundan doğan asgari götürü tazminattır ve haksız yere azledilen avukatın ifa menfaatini karşılamaya yöneliktir. Oysa geçici talep sonucu üzerinden hesaplanacak avukatlık ücreti, belirsiz alacak davasında haksız olarak azledilen davacı vekili avukatın ifa menfaatini karşılamaktan uzaktır. Ayrıca geçici talep sonucu üzerinden hesaplama yapılması halinde Avukatlık Kanunu'nun 174. maddesinin ikinci fıkrası da işlevini yitirir ve belirsiz alacak davası bakımından davacı vekili avukatın haksız azli teşvik edilmiş olur.

Avukatlık ücreti belirlenirken tek ölçüt dava değeri değildir, avukatın emeğinin de hesaba katılması gerekir. Bunun dışında, azlin ileriye etkili olduğu ve azil anına kadar avukat tarafından yapılan işlemlerin ekonomik bir değer taşıdığı ve azilden sonra da iş sahibinin avukatın emeğinden yararlanmaya devam ettiği dikkate alınmalıdır.

Yukarıda belirtilen hususlar bir arada değerlendirildiğinde, avukat tarafından üstlenilen hukuki yardımın belirsiz alacak davasında davacı vekilliği olduğu ve dava değerinin artırılmasından önce avukatın haksız olarak azledildiği hallerde, avukatlık ücretinin azil tarihi itibariyle harçlandırılmış asgari miktarın başka bir deyişle geçici talep sonucu üzerinden değil, azilden sonra artırılan miktar yani kesin talep sonucu üzerinden hesaplanması gerektiği sonuç ve kanaatine ulaşılmaktadır. Şu durumda, kanunun özüyle ve amacıyla bağdaşmadığın-

dan Yargıtay 13. Hukuk Dairesi'nin 16.12.2019 tarihli ve E. 2016/30638 K. 2019/12632 sayılı kararına katılabilmemiz mümkün değildir.

Son olarak, üstlenilen hukuki yardımın belirsiz alacak davasında davacı vekilliği olması halinde mutlaka yazılı avukatlık ücret sözleşmesi yapılmalı ve haksız azil halinde avukatlık ücreti ayrıca belirlenmelidir. Aksi takdirde bu uygulama değişmedikçe, avukatın uğradığı zararı karşılamaktan uzak, çok cüzi bir miktar üzerinden avukatlık ücreti hesaplanacaktır.

Kaynakça

Kitaplar

- Akil Cenk, Kısmî Dava, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2013.
- Arslan Ramazan/Yılmaz Ejder/Taşpınar Ayvaz Sema/Hanağası Emel, Medenî Usul Hukuku, 9. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2023.
- Atalı Murat/Ermenek İbrahim/Erdoğan Ersin, Medenî Usul Hukuku, Yetkin Yayınları, 5. Baskı, Ankara 2022.
- Aydın Murat, Avukatlık Ücreti, 3. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2006.
- Birinci Uzun Tuba, Götürü Tazminat, Yetkin Yayınları, 1. Baskı, Ankara 2015.
- Budak Ali Cem/Karaaslan Varol, Medeni Usul Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2021.
- Cimbar Ferhat, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, 1. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2019.
- Egemen Erhan/Aşık Ahmet Can, Uygulamada Avukatlık Ücreti, Uygulamadan Örnekler, Bilirkişi Raporları, Yargıtay Kararları, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2021.
- Eren Fikret, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 24. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2019.
- Fischer Detlev, Vertragsstrafe und vertragliche Schadensersatzpauschalierung, Eine rechtsvergleichende Darstellung der neueren deutschen und französischen Rechtsentwicklung, Diss. Freiburg im Breisgau, Frankfurt am Main 1981.
- Gökyayla K. Emre, Avukatlık Sözleşmesinin Avukatın Azli ve İstifasıyla Sona Ermesi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2007.
- Günergök Özcan, Avukatlık Sözleşmesi, 1. Baskı, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.
- Karateke Songül, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, 1. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2006.
- Karslı Abdurrahim, Medeni Muhakeme Hukuku, 5. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2020.
- Kılıçoğlu Ahmet, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, 18. Baskı, Turhan Kitabevi, Ankara 2014.

- Kocaağa Köksal, Ceza Koşulu (Sözleşme Cezası), 2. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2018.
- Kuru Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 3. Baskı, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2019.
- Mısır Haşim, Avukatlık Sözleşmesi ve Ücret (Soru-Cevap), 1. Baskı, Türkiye Barolar Birliği Yayınları, Ankara 2020.
- Müderrişoğlu Feridun, Avukatlıkta Vekâlet ve Ücret Sözleşmesi ve İçtihatlar, 1. Baskı, Ayyıldız Matbaası, Ankara 1974.
- Oertli Theres, Der vertraglich pauschalierte Schadenersatz: unter Berücksichtigung der Abgrenzung zur Konventionalstrafe, Luzern 2004.
- Oğuzman Kemal/Öz Turgut, Borçlar Hukuku Genel Hükümler, C.I, 10. Baskı, İstanbul 2012.
- Özdemir Burcu Deniz, Avukatlık Sözleşmesinde Ücret, Bahçeşehir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2020.
- Pekcanıtez Hakan, Belirsiz Alacak Davası (HMK m. 107), Yetkin Yayıncılık, Ankara 2011.
- Pekcanıtez Hakan/Atalay Oğuz/Özkes Muhammet, Medeni Usul Hukuku Ders Kitabı, 10. Baskı, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022.
- Seliçi Özer, Borçlar Kanunu'na Göre Sözleşmeden Doğan Sürekli Borç İlişkilerinin Sona Ermesi, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1976.
- Serozan Rona, İfa, İfa Engelleri, Haksız Zenginleşme (Kocayusufpaşaoğlu/Hatemi/Serozan/Arpacı, Borçlar Hukuku Genel Bölüm, Üçüncü Cilt), 6. Baskı, Filiz Kitabevi, İstanbul 2014.
- Simil Cemil, Belirsiz Alacak Davası, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul 2013.
- Sungurtekin Özkan Meral, Avukatlık Mesleği, Avukatın Hak ve Yükümlülükleri, 2. Baskı, Barış Yayınları Fakülteler Kitabevi, İzmir 1999.
- Tandoğan Haluk, Borçlar Hukuku Özel Borç İlişkileri C. II, 5. Baskı, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- Tanrıver Süha, Medenî Usul Hukuku Cilt I, 4. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- Tunçomağ Kenan, Türk Hukukunda Cezai Şart, İstanbul Üniversitesi, İstanbul 1963.
- Uçar Salter, Avukatın Hak ve Ödevleri, Kazancı Yayınları, İstanbul 1998.

Makaleler

- Akgül Salih, "Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti", *Ankara Barosu Dergisi*, 2018, S. 4, s. 341-364.
- Aksu Raziye, "Avukatlık Sözleşmesinin Unsurları ve Hukuki Niteliği", *Türkiye Adalet Akademisi Dergisi*, 2016, S. 27, s. 861-891.
- Aslan Kudret/Akyol Aslan Leyla/Kiraz Taylan Özgür, "Koşulları Oluşmadan Açılan Belirsiz Alacak Davasında Mahkemece Verilecek Karar", *DEÜHFD*, 2015, Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan Özel Sayısı, s. 975-1024.

- Birsel Mahmut T./Sevi Murat, “3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun Madde 4/A Hükümünün Uygulama Alanı”, *DEÜHFD*, 2009, C. 11, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan Özel Sayısı, s. 1029-1070.
- Burcuoğlu Haluk, “Avukatlık Sözleşmesi ve Avukatlık Ücreti ile İlgili Önemli Bazı Sorunlar”, *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 2003, S. 49, s. 49-82.
- Erdem Mehmet, “Tazminatın Götürü Olarak Belirlenmesi”, *Gazi Üniversitesi Sorumluluk ve Tazminat Hukuku Sempozyumu (28-29 Mayıs 2009)*, Ankara 2009, s. 97-124.
- Kapancı Berk, “Götürü Tazminat Anlaşması ve Bunun Ceza Koşulundan Ayırt Edilmesi”, Prof. Dr. Mustafa Dural’a Armağan, İstanbul 2013, s. 655-683.
- Karamercan İnci, “Yargıtay İçtihatları Işığında İş Yargılamasında Belirsiz Alacak Davası”, *DEÜHFD*, 2017, Prof. Dr. Şeref Ertaş’a Armağan Özel Sayısı, C. 19, s. 2507-2550.
- Kocabaş Gediz, “Avukatlık Sözleşmesinin Haksız Azil Yoluyla Sona Ermesinin Avukatlık Ücretine Etkisi”, *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 2009, C. 15, S. 1-2, s. 279-293.
- Pekcanitez Hakan, “Belirsiz Alacak Davası”, *DEÜHFD*, 2009, C. 11, Prof. Dr. Bilge Umar’a Armağan Özel Sayısı, 2009, s. 509-552.
- Yılmaz Ejder, “Uygulamada Amacına Ulaşamayan Belirsiz Alacak Davasına İlişkin Hüküm Yürürlükten Kaldırılmalıdır”, *YÜHFD*, C. XVIII, 2021/2, s. 695-726.